

Wyrok z dnia 24 października 2007 r., IV CSK 271/07

W sprawie o zwolnienie zajętej rzeczy od egzekucji powód może – po dokonaniu przez komornika sprzedaży tej rzeczy – zmienić roszczenie na żądanie zwolnienia od egzekucji kwoty pieniężnej uzyskanej ze sprzedaży.

Sędzia SN Kazimierz Zawada (przewodniczący)

Sędzia SN Antoni Górski (sprawozdawca)

Sędzia SN Iwona Koper

Sąd Najwyższy w sprawie z powództwa "C.P.", spółki z o.o. w W. przeciwko "D.", spółce z o.o. w K. o zwolnienie od egzekucji, po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 24 października 2007 r. skargi kasacyjnej strony powodowej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 17 stycznia 2007 r.

uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Apelacyjnemu w Gdańsku do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Powód żądał zwolnienia od egzekucji stada indyków zajętego w dniu 22 maja 2005 r. u Piotra i Grażyny S. na rzecz pozwanego przez komornika przy Sądzie Rejonowym w Ostródzie. Żądanie to, zmienione na żądanie zwolnienia od egzekucji kwoty uzyskanej ze sprzedaży indyków, zostało uwzględnione przez Sąd Okręgowy w Elblągu wyrokiem z dnia 23 maja 2006 r. po ustaleniu, że powód stał się właścicielem indyków na skutek umowy przewłaszczenia zawartej w dniu 4 marca 2005 r. z małżonkami S. w związku ze sprzedaną im paszą. Wobec sprzedaży stada powód mógł skutecznie zmienić pierwotne żądanie na żądanie o zwolnienie od egzekucji sumy pochodzącej z tej sprzedaży, dlatego Sąd Okręgowy uwzględnił powództwo na podstawie 841 k.p.c.

Na skutek apelacji pozwanego, Sąd Apelacyjny w Gdańsku wyrokiem z dnia 17 stycznia 2007 r. zmienił zaskarżony wyrok i oddalił powództwo, wychodząc z

założenia, że zmiana żądania przez powoda dokonana w toku postępowania ekscydencyjnego była niedopuszczalna, a poza tym nowe żądanie, zgłoszone w miejsce pierwotnego, wniesione zostało po upływie miesięcznego terminu zawitego przewidzianego w art. 841 § 3 k.p.c.

Wyrok Sądu Apelacyjnego zaskarżył skargą kasacyjną powód, zarzucając naruszenie art. 841 § 1 oraz art. 378 § 1 i art. 233 § 1 k.p.c., wnosząc o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, ewentualnie o orzeczenie co do istoty sprawy przez uwzględnienie powództwa w całości.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 841 § 1 k.p.c., istotę powództwa ekscydencyjnego stanowi żądanie zwolnienia zajętego przedmiotu od egzekucji. Dla rozstrzygnięcia niniejszego sporu podstawowe znaczenie ma zatem określenie, co jest przedmiotem egzekucji skierowanej do rzeczy ruchomej, zwłaszcza na etapie po dokonaniu sprzedaży tej rzeczy przez komornika, oraz jakie czynności wyznaczają początek i koniec tego rodzaju egzekucji.

Odpowiedź na pytanie pierwsze jest oczywista; przedmiotem egzekucji z rzeczy ruchomej jest ta rzecz, a w razie jej sprzedaży przez komornika – środki pieniężne uzyskane ze sprzedaży. Rozstrzyga o tym cel egzekucji, którym jest zaspokojenie wierzyciela; egzekucja z rzeczy ruchomej zmierza do jej sprzedaży i przeznaczenia uzyskanych środków na poczet egzekwowanej wierzytelności. (...) Czas trwania tej egzekucji wyznaczają dwie czynności – dokonanie zajęcia rzeczy ruchomej oraz przekazanie środków uzyskanych ze sprzedaży osobie uprawnionej (wierzycielowi), chyba że wcześniej postępowanie egzekucyjne zostanie umorzone. Oznacza to, że prawidłowo i efektywnie prowadzona egzekucja do rzeczy ruchomej prowadzi z reguły do przekształcenia przedmiotu egzekucji: z chwilą sprzedaży przestaje nim być rzecz zajęta, a staje się nim jej substrat pieniężny. Skoro zatem art. 841 k.p.c. uprawnia osobę trzecią do żądania zwolnienia zajętego przedmiotu od egzekucji, która narusza jej prawa, nie czyniąc różnicy, o jaki przedmiot chodzi, należy przyjąć, że dotyczy przedmiotu egzekucji w całym czasie jej trwania, a więc od zajęcia do chwili przekazania kwoty uzyskanej z jej sprzedaży wierzycielowi. Odmienne stanowisko Sądu Apelacyjnego, ograniczające możliwość zgłoszenia tego żądania do chwili sprzedaży rzeczy jest nieusprawiedliwione, podobnie jak analogiczny pogląd, wyrażony przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 19 lutego 2002 r., II CKN 1071/00 (nie publ.).

Koniecznym wymogiem sprawności postępowania egzekucyjnego jest możliwie szybka sprzedaż zajętej rzeczy, nie wcześniej jednak, niż siódmego dnia po zajęciu (art. 864 § 1 k.p.c.), aby osoba trzecia mogła wystąpić z powództwem ekscydencyjnym przed dokonaniem sprzedaży. Iluzoryczny charakter miałaby ochrona w razie sprzedaży zajętych rzeczy z pominięciem licytacji. Dotyczy to m.in. rzeczy łatwo psujących się albo takich, których dozоровanie lub przechowywanie powodowałoby nadmierne koszty (art. 864 § 2 pkt 1 k.p.c.), egzekucji z inwentarza żywego, jeśli dłużnik odmówił zgody na przyjęcie go pod dozór (art. 864 § 2 pkt 2 k.p.c.), sprzedaży z wolnej ręki (art. 864¹ k.p.c.) oraz czy sprzedaży rzeczy używanych przedsiębiorstwu prowadzącemu obrót takimi rzeczami (art. 965 k.p.c.). Także więc wzgląd na możliwość realnego skorzystania z ochrony, jaką stwarza powództwo ekscydencyjne, przemawia – przynajmniej w odniesieniu do rzeczy ruchomej – za jednolitym pojmowaniem w sensie prawnym przedmiotu egzekucji.

Uwagi te uzasadniają tezę, że po sprzedaniu przez komornika zajętej rzeczy ruchomej powód, z zachowaniem miesięcznego terminu przewidzianego art. 841 § 3 k.p.c., może – aż do chwili przekazania wierzycielowi kwoty uzyskanej ze sprzedaży – żądać zwolnienia tej kwoty od egzekucji, albo, jak w rozpoznawanej sprawie, zmienić pierwotne żądanie o zwolnienie zajętego przedmiotu na żądanie zwolnienia od egzekucji sumy pieniężnej. Oddalenie przez Sąd Apelacyjny roszczenia powoda i odesłanie go na drogę procesu odszkodowawczego, która jest dłuższa i trudniejsza dowodowo, było więc nieuzasadnione. (...) Odmienne stanowisko prezentowane w zaskarżonym wyroku nie mogło się ostać, co uzasadniało uwzględnienie skargi kasacyjnej (art. 398¹⁵ k.p.c. w związku z art. 108 § 2 k.p.c.). (...)